

Voor geluk
Louise d'Anjou
moet je openstaan

VOOR GELUK MOET JE OPENSTAAN

Louise d'Anjou

Voor geluk moet je openstaan

Westfriesland

ISBN 978 90 205 1879 5
ISBN e-book 978 90 205 1863 4
ISBN Groter Letter 978 90 205 3385 9
NUR 344

© 2013 Uitgeverij Westfriesland, Utrecht

www.uitgeverijwestfriesland.nl

Alle rechten voorbehouden

HOOFDSTUK 1

‘Laat dat!’ Oma Bep gaf de tienjarige Sam een gevoelige tik op zijn vingers, zodat hij het mes losliet dat in de pot pindakaas stond. ‘Je hebt genoeg op je boterham,’ zei ze er knorrig achteraan.

Sam hield de boterham demonstratief tegen het licht en rook er eerst aan.

‘Doe niet zo raar, Sam!’

‘Ik ruik geen pindakaas en tegen het licht in zie ik er ook weinig van,’ zei Sam opstandig, maar hij zette er toen toch maar zijn tanden in. Hij vond het verschrikkelijk en oneerlijk dat ze tegenwoordig zo armoedig moesten leven. Sinds zijn vader was gestorven, was het leven voor hem en zijn zus Lonny en broertje Tommie enorm veranderd.

Ze woonden tegenwoordig in een oud huis in het Zeeheldenkwartier in Den Haag, terwijl ze voorheen een mooi huis hadden gehad in Scheveningen. De kinderen begrepen al die veranderingen niet en niemand maakte hen wijzer.

Even later kwam Sams elfjarig zusje Lonny de kamer binnen. Ze liet zich met een plof op een stoel vallen en at met een boos gezicht de boterham die oma Bep klaargemaakt had. Met een scheef oog keek ze naar haar broer, die een grimas trok.

‘Oma Bep, ik wil kaas op mijn brood, u weet dat ik niet van zoetigheid houd ’s morgens. Bah.’ Ze duwde haar bordje van zich af en stond schielijk op.

‘Tjonge, kind, wat zie je er weer schattig uit,’ meesmulde oma Bep, ‘je lijkt wel een lorrenwinkel.’ De kinderen noemden haar ‘oma Bep’, en de moeder van Jobbe gewoon ‘oma’, dat had hun vader zo beslist. Dan wist iedereen tenminste over wie de kinderen het hadden.

‘Het zijn in ieder geval lorren uit een behoorlijke kledingzaak en niet uit zo’n goedkope armoewinkel. Ik vind het prima!’ Lonny was een tenger meisje met rossig blond haar tot op haar schouders. Ze leek daarmee op haar vader. Ze was gezegend met prachtige groene ogen met bruine spikkels rondom de iris.

Ogen die fel in het kleine gezichtje stonden, en die zelden warmte uitzonden. Tenminste, sinds haar vader was gestorven.

‘Oké, je doet maar. Maar vind je één laag niet voldoende? Je hebt er nu drie over elkaar aan.’

Lonny antwoordde niet. Ze pakte haar broodtrommel en verliet het huis, net als haar broer, zonder gedag te zeggen.

Bep schudde haar hoofd en schonk nog een beker thee in voor zichzelf. Ze hoorde haar dochter Karen de trap af komen met haar jongste zoontje Tommie.

‘Hallo, is iedereen al verdwenen?’ vroeg Karen.

‘Als je met iedereen je twee oudsten bedoelt, ja, dan zijn die verdwenen. Het is vreemd dat met het goede leven dat jullie hadden ook de manieren van je kinderen zijn verdwenen.’

‘Ja mam, dat weet ik nou onderhand wel. Ze kunnen met hun nieuwe leven niet overweg, dat begrijp ik best, want ik kan het ook niet. Geef ze een kans, ja?’ Karen smeerde een boterham voor Tommie, die er zoals gewoonlijk heel stilletjes bij zat als er een ruziestemming heerste. Het kind was nog te jong om maar enigszins iets van de veranderde situatie te kunnen begrijpen.

‘Mam, ik moet er ook vandoor, weer bedankt en tot vanavond.’

Bep mompelde een groet en stond op om de tafel af te ruimen. Ze had nog tien minuten voor ze Tommie naar school moest brengen. Ze streek het kind even over zijn krullenbol en maande hem om door te eten. Maar het leek of het brood in zijn keeltje bleef steken en hij hoestte benauwd. Het was iedere ochtend hetzelfde liedje. Bep schonk hem een beker melk in, die hij haastig leegdrank zodat het meeste op zijn bordje terecht kwam. Nadat ze het knulletje naar school had gebracht, ging ze nog even naar huis om haar tas op te halen. Haar auto stond ook nog voor het huis, ze bracht Tommie altijd lopend naar school. Ze ergerde zich aan de moeders die kennelijk niet meer konden lopen en de kinderen altijd met de auto wegbrachten.

In het huis van haar dochter ruimde ze de laatste restjes van

de ontbijttafel af en overwoog een moment of ze zou afwassen. Ze besloot het niet te doen, en even later was ze op weg naar haar eigen huis.

Bep bewoonde een respectabel huis in het Statenkwartier in Den Haag. Ze was al jaren gescheiden van de vader van Karen, die met zijn nieuwe gezin in België woonde.

Met een kop koffie en de ochtendkrant nestelde ze zich in haar stoel bij het raam. Ze was blij weer thuis te zijn. Elke ochtend om halfacht reed ze naar het huis van haar dochter om Tommie weg te brengen, en om halfvier was ze weer present om hem op te halen en een oogje op de andere twee kinderen te houden. Ze had die verplichting met tegenzin op zich genomen toen de vader van de kinderen was verongelukt. Nou ja, verongelukt, er was een hartstilstand aan voorafgegaan.

Ze had Jobbe nooit gemogen. Hij was in haar ogen altijd een flierefluiter geweest met weinig verantwoordelijkheidsgevoel. Ze had nooit begrepen dat haar dochter idolaat van hem was geweest, tot aan zijn dood toe. Zelfs toen ze achter was gebleven met een enorme schuld en ze genoodzaakt was het huis te verkopen en met haar kinderen te verhuizen naar een totaal andere buurt, was er geen beschuldiging over haar lippen gekomen. Onbegrijpelijk, vond Bep. Karen zat in een schuldsanering en was voor een klein deel afhankelijk van de voedselbank. Het bedrag dat ze per week te besteden had, was net genoeg om in leven te blijven.

Toen de bank het huis had gevorderd, bleek er een onbehoorlijke restschuld te zijn overgebleven. Jobbes vader had gelukkig de touwtjes in handen genomen en alles geregeld.

Het was daarom ook geen wonder dat Sam en Lonny hun nieuwe leven verafschuwden. Ze schaamden zich voor hun situatie en lieten dat hun moeder goed merken. Langzamerhand was Karen van een bedroefde weduwe veranderd in een verbitterde weduwe, wat een logischer gevolg van dat alles was, vond Bep. Karen werkte nu fulltime in de kapperszaak waar ze voorheen drie halve dagen werkte. Geld voor naschoolse opvang was er niet, dus was moeder wel gedwongen om

in te springen.

‘Oké, nu even niet zeuren en genieten van je eigen huis, en het stukje betrekkelijke vrijheid,’ zei Bep hardop. Betrekkelijk was die vrijheid zeker. Als ze een paar dagen weg of met een vriendin de stad in wilde, werd ze altijd met een zenuwachtige dochter geconfronteerd. Want hoe moest het dan met de opvang van de kinderen? Ze wilde het deze week met haar dochter bespreken. Ze was echt niet van plan haar leven en haar vrijheid op te offeren. Ze had die tijd achter de rug, en ze was niet van plan erin terug te keren. Haar andere dochter woonde met man en kinderen in Brabant, en Bep ging er graag voor een paar dagen naartoe. Het was een gezellig gezin en ze woonden in een leuk huis, net even buiten Breda.

Toen ze het laatste slokje koffie had opgedronken, overwoog Bep of ze haar dochter of haar vriendin zou bellen. Ze besloot haar vriendin Lisette te bellen, die altijd wel in was voor een gezellig praatje.

Maar het werd nog beter, want Lisette stelde voor die dag verder bij haar door te komen brengen. Binnen een kwartier ging de bel en verheugd sprong Bep op om open te doen.

‘Zo, hoe staat het leven?’ vroeg Lisette nieuwsgierig en ze nam de koffie aan die Bep haar aanreikte. Een schaal met lekkernijen werd op de hoektafel geplaatst, zodat ze er allebei bij konden. Lisette nam een gevulde koek en keek naar de nog steeds zwijgende Bep.

Die plukte wat kruimels van haar rok en fronste haar wenkbrauwen. ‘Tja, wat zal ik ervan zeggen... Het leven dat ik de laatste tijd leid, bevalt me absoluut niet. Ik ben mijn vrijheid kwijt en daar moet snel verandering in komen.’

‘Oké, maar wat stel je je daarbij voor? Je kunt toch moeilijk Karen aan haar lot overlaten, zij heeft ook niet om deze beroerde situatie gevraagd.’

‘Nee, en ik nog minder. Jobbe was haar man en dus is het haar probleem. Ik vind een enkel keertje inspringen niet erg, maar nu ben ik elke dag gebonden aan een aantal uren en daar heb ik geen zin in. Ze zal een regeling met vriendinnen moeten

treffen, ze heeft er genoeg zegt ze altijd. Bovendien heeft een aantal van die vriendinnen kinderen en dat maakt het voor haar makkelijker.' Met een nijdig gezicht schoof Bep haar koffiekopje over de tafel.

'Hm. Mag ik je een gewetensvraag stellen, Bep?' vroeg Lisette. Toen Bep stug knikte zei ze: 'Als je andere dochter, Loeki, in dezelfde omstandigheden zou verkeren, zou je dan ook zo reageren?'

Bep kleurde gevoelig. 'Dat weet ik niet, misschien niet! Maar dit is een stoot onder de gordel, Lisette. Je kunt Karen en Loeki niet met elkaar vergelijken, dat weet je.'

'Ja, maar het zijn wel allebei je dochters,' weerlegde Lisette kalm. 'Je hebt altijd veel meer van Loeki kunnen hebben, dat was vroeger al zo.' Lisette kende Bep vanaf de tijd dat ze in Den Haag was komen wonen, nu dertig jaar geleden, ze waren burens geweest. Nu woonde Lisette met haar man in Scheveningen, net achter de boulevard. 'Loeki was je lieveling. Natuurlijk kun je niet tegenhouden dat het ene kind je meer trekt dan het andere kind, maar het is niet juist om hun dat te laten merken.'

'Jij hebt geen kinderen en dus kun je er naar mijn idee niet over oordelen.'

Gekwetst keek Lisette op: 'Dat is bij mij een stoot onder de gordel, Bep, dank je wel!'

'Sorry, zo bedoel ik het niet. En goed, je hebt gelijk, ik geef meer om Loeki en haar gezin. Wat is daar mis mee? Als ik bij hen ben, is het altijd gezellig en ontspannen. Hun kinderen vinden het fijn als ik kom en het zijn lieve kinderen. De kinderen van Karen zijn dat niet. Sam is een klier met een grote mond en bovendien leugenachtig. Lonny is een ontevreden kind dat op alles wel wat heeft aan te merken. Alleen Tommie is een liefje. Dat kind lijdt onder de omstandigheden en is veel te rustig. Vanochtend kreeg hij zijn boterham niet weg omdat er weer een ruziestemming heerste. Voor dat kind kunnen ze beter een psycholoog inschakelen voor hij eraan onderdoor gaat. Ik heb het nog niet tegen Karen gezegd, maar hij plast geregeld in zijn

broek. En dat gebeurt alleen maar als hij thuis is.'

'Triest toch,' peinsde Lisette, 'dat zo'n kind ongewild de dupe is van de dood van zijn vader, psychisch dan. Want je kunt van Jobbe zeggen wat je wilt, hij was stapelgek op zijn kinderen.'

'Ja, de vrolijke flierefluiter zonder enig gevoel voor verantwoordelijkheden. Toen de schulden boven zijn hoofd groeiden, kneep hij er gewoon tussenuit en liet hij zijn gezin in de grootst mogelijke ellende achter. Oké, hij is een natuurlijke dood gestorven, maar wanneer kun je daarvan spreken als je niet weet wat eraan vooraf is gegaan? Verkeerde vrienden, gokken, en gebruikte hij drugs? Karen zwijgt als het graf daarover.'

'Ze was gek op die jongen,' zei Lisette zacht. 'Jobbe hield zielsveel van haar en zijn gezin. Hij was onverantwoordelijk, dat is waar. Hij was als een kind dat met gretige ogen de wereld in keek en van alles wilde meemaken. Hij had niet moeten trouwen, dat ben ik met je eens.'

'En geen drie kinderen moeten verwekken,' zei Bep bitter, 'dan zou het allemaal nog te overzien zijn geweest. Al waren de schulden en de nasleep van zijn overlijden toch op haar dak terechtgekomen. Het beroerde is dat ik er met haar niet over kan praten. Ze verdedigt hem tot in het abnormale en wil geen kwaad woord of een beschuldiging horen aan zijn adres.'

'Het is moeilijk, dat geef ik toe. Praat er een keer over, maar dan niet op een aanvallende toon maar met wat begrip. Dan bereik je haar beter, en kun je samen een oplossing zoeken die voor jullie allebei aanvaardbaar is. Maar nu wil ik wel wat eten, moet ik je zeggen. Van al dat geharrewar heb ik honger gekregen.'

'Gekkie,' lachte Bep. 'Kom naar de keuken, dan zal ik eens kijken wat ik in huis heb.'

Na de lunch gingen ze even de stad in, en Lisette had aangeboden Tommie mee uit school te halen en op de thuiskomst van Karen te wachten.

Tommie vond het prachtig dat Lisette erbij was, en spontaan zocht zijn handje de hare en drukte hij zijn hoofdje tegen haar arm aan.

Arm schaap, dacht Lisette bekommerd, wat zou ik jou graag mee naar huis nemen om je lekker te vertroetelen en je oogjes weer te laten stralen.

Ook de andere twee kinderen vonden het een feest hun tante Lisette bij zich te hebben. Oma Bep vonden ze maar een chagrijn die op alles wat had aan te merken, ze konden in haar ogen nooit iets goeddoen, en een knuffel kon er ook niet af.

‘Kom, Bep, dan maken we samen het eten klaar, dat is voor de kinderen ook gezellig,’ zei Lisette. ‘Lonny, kom je mij helpen in de keuken, dan mag jij zeggen wat je leuk vindt om te doen.’

‘Ik wil ook helpen,’ zei Tommie en hij klom op een kruk bij het aanrecht.

‘Ik zie het al,’ zei Bep die de keuken binnenkwam, ‘mijn hulp is niet meer nodig, dan ga ik maar de krant lezen.’

Het was triest dat niemand antwoord gaf, zelfs Tommie niet. Die was bezig een krop sla te slachten, tot groot vermaak van Lisette. Zelfs Sam voegde zich bij hen, en toen Lisette hem vroeg voor de thee te zorgen had hij er geen enkele aanmerking op en vulde gewillig de waterkoker.

Bij zessen kwam Karen thuis, die verrast naar de keuken liep waar ze haar kinderen hoorde lachen. Dat was de laatste tijd weinig of niet gebeurd. Ze gooide haar jas en tas op een stoel, knikte even naar haar moeder en omhelsde Lisette. Ze gaf de kinderen alleen een aai over hun bol.

‘Mam, laat dat! Ik ben bezig, dat zie je toch wel?’ mopperde Lonny en ze duwde haar moeder weg. Ook Sam moest er weinig van hebben en dook onder haar arm door. Alleen Tommie liet het zich welgevallen en sloeg zijn armpjes om haar benen.

Karen trok een scheve grimas. ‘Heerlijk toch dat mijn kinderen zo blij zijn als ik thuiskom, echt hartverwarmend.’

‘Je eigen schuld, het wordt tijd dat je ogen opengaan,’ klonk het vanuit de kamer. Bep ritselde geïrriteerd met de krant. Lisette gedroeg zich als een overdreven petemoei, en ook dat irriteerde haar. Ze begreep heel goed dat haar vriendin de juiste sfeer in huis had gebracht, een sfeer waarin de kinderen opbloeden. Zij noch Karen was daar tegenwoordig toe in staat.

Het werd een gezellige maaltijd waarbij de kinderen honderduit kletsten tegen elkaar en tegen Lisette. Karen en Bep zaten er zwijgend bij.

‘Nou,’ zei Karen ineens, ‘dit is heel wat beter dan wat ik op de terugweg van mijn werk bij de voedselbank heb opgehaald. De rest van de week is het sla en boontjes, jongens, met een miniballetje gehakt dat in de reclame was.’

Boem, de stemming was eruit en de kinderen waren zich er weer van bewust hoe hun leven er in het echt uitzag.

Lisette seinde hoofdschuddend naar Karen: moet dat nou, je verknoeit de sfeer met je opmerking.

Maar Karen keek opstandig terug. ‘Het is de werkelijkheid, Lisette, dit is een feestje voor hen, maar meer ook niet.’

Dit werd zelfs Bep te veel, en ze sommeerde haar dochter om mee te komen naar de kamer.

Lisette probeerde te redden wat er te redden viel en haalde een pak ijs uit de vriezer. ‘Sam, pak jij de slagroom uit de ijskast en Lonny, zet jij de schaaltjes voor het ijs op tafel.’ De kinderen gehoorzaamden Lisette en genoten toen van de onverwachte traktatie.

‘Wat willen jullie voor leuks doen voor je naar bed gaat?’ vroeg Lisette aan de oudsten. ‘Ja schat, jou lees ik voor, ik heb een nieuw sprookjesboek voor je gekocht,’ stelde ze Tommie gerust.

‘Nou ja,’ klonk Sam cynisch, ‘aangezien we al onze computerspelletjes hebben moeten inleveren, blijft er niet veel meer over om te doen, buiten die ouwe tv dan. Ik vind het schofterig dat alles is afgepakt. Wij kunnen er toch niets aan doen dat mijn vader ons eerst bedonderd heeft en daarna ook nog doodging, lekker makkelijk!’ Sam was een stevige knaap met kort, zwart haar en grijsblauwe ogen. Daarmee leek hij op zijn moeder.

Dit loopt uit de hand, dacht Lisette verschrikt en ze zag bij Tommie al de paniek toeslaan. ‘Sam, je hebt gelijk, maar denk om je broertje. Eet je ijs, lieverd,’ zei ze tegen Tommie, ‘dan doe ik je zo in bad en ga ik je lekker voorlezen.’

Sam, die wel begreep dat hij te ver was gegaan, aaide even

over Tommies krullenbol.

Lonny at onverstoorbaar haar ijs en deed alsof ze niets hoorde. Ze was met haar gedachten bij school, waar een paar kinderen haar waren gaan pesten om hetgeen ze hadden gehoord. Ze vonden Lonny een 'kapsonesgriet', terwijl er geen reden was dat ze nog steeds met haar neus in de lucht liep. Roddels die ze van hun ouders hadden gehoord, gingen als een stormvlaag door de school.

'Jongens, ik praat straks met jullie, en met oma Bep en je moeder. De lucht moet een beetje opgeklaard worden, anders worden jullie allemaal ongelukkig. Kom, Tom, wij gaan badderen. Mama en oma Bep komen straks welterusten zeggen als je lekker ingestopt ligt.'

In de kamer zaten Karen en Bep als kemphanen tegenover elkaar. 'Waarom moest je zo nodig de sfeer verpesten?' vroeg Bep nijdig. 'Is het zo moeilijk een keer positief te doen, en te genieten dat je kinderen het naar hun zin hebben? Reageer je niet op hen af, want dan kun je, als ooit de schuld is afbetaald, je geld uitgeven aan psychologen voor je kinderen.'

'Alsof jij zo'n begrijpende lieve oma voor hen bent. Je snauwt hen af, en je bent af en toe flink chagrijnig, dat voelen ze net zo goed, hoor! Schuif niet alles op mij af. Ik mis Jobbe en ik ben ongelukkig, telt dat dan helemaal niet mee?' jankte Karen opstandig.

Bep telde tot tien en kreeg hartkloppingen van woede. Wat een egocentrisch mormel was haar dochter toch. Jobbe, ze spuugde op die naam. Het waren haar kleinkinderen om wie het ging, en niet om die waardeloze vent.

Op dat moment kwamen Sam en Lonny de kamer binnen. 'Jullie kunnen nog even tv-kijken en dan naar bed. Is jullie huiswerk klaar?' Karen staarde verwonderd naar haar twee oudsten die met strakke gezichten waren gaan zitten. 'Zijn jullie misschien doof, hoor je niet wat ik zeg?' reageerde ze verontwaardigd.

'We horen uitstekend, ma,' sneerde Lonny, 'maar tante Lisette zei dat we met z'n allen moesten praten, en dus zitten

we hier en wachten op haar.’

‘Tante Lisette maakt hier de dienst niet uit,’ kefte Karen, ‘en laat die brutale toon maar achterwege.’

Bep kon zich bijna niet meer inhouden en vluchtte naar de keuken, waar ze voor de koffie ging zorgen. Ze maakte het pak chocolademelk open dat Lisette had meegebracht, en schonk het in twee mokken, die ze in de magnetron zette. De kans dat het vanavond mis zou gaan was groot, en ze hoopte maar dat Lisette de juiste toon zou vinden. Zijzelf zou proberen haar steentje daarin bij te dragen.

Even kreeg ze een gevoel van schaamte over haar opmerking van vanmiddag, dat Lisette niet over het gedrag van kinderen kon oordelen omdat zij ze zelf niet had. Ze wist hoeveel verdriet Lisette en haar man erom hadden gehad dat ze kinderloos bleven. Karen had die tacteloosheid niet van een vreemde, verzuchtte Bep. Toen de koffie klaar was, hoorde ze Lisette naar beneden komen en schonk ze de kopjes vol. Met het blad liep ze naar de kamer, waar Lonny op de bank lag met een kussen stijf in haar armen geklemd, een teken dat ze heel verdrietig was. Karen keek naar het journaal zonder iets van alle ellende in zich op te nemen. Moord, aanslagen, oorlog, het was geen pretje dat iedere dag te moeten aanhoren. Je kon er vanuit je eigen positie niets aan doen, maar het zou al een stuk schelen als je de moeilijkheden in je eigen familie kon oplossen.

Lisette nam op de bank plaats, legde de voeten van Lonny op haar schoot en gaf er een liefdevol kneepje in. ‘Ik hoop, Karen, dat je begrijpt dat ik me niet met jullie leven wil bemoeien als je dat liever niet hebt. Maar omdat je als buitenstaander vaak een beter beeld hebt van de situatie, wil ik jullie graag helpen.’

Toen Karen met een stug knikje toestemming gaf, vervolgde Lisette haar poging om duidelijkheid in het geheel te scheppen. ‘Ik ken jou en je kinderen al heel lang,’ zei ze met een glimlach. ‘Ik heb je op zien groeien, verliefd zien worden, en ik heb de geboorte van je kinderen van dichtbij meegemaakt.’

‘Ja, jij wel, mij moest ze er niet bij hebben,’ klonk scherp de

stem van Bep.

‘Je eigen schuld, ma, je zei over je nek te gaan toen de bevaling van Lonny was begonnen. Ik wilde je er inderdaad toen niet meer bij hebben.’

‘Je liefhebbende man had erbij moeten zijn, maar die schitterde weer eens door afwezigheid.’

‘Zo komen we niet verder.’ Lisette zond een waarschuwende blik naar haar vriendin. ‘Jobbe is er niet meer en we moeten zien dat er helderheid komt hoe nu verder te gaan. Je hebt een halfjaar geprobeerd je hoofd boven water te houden en dat is niet echt gelukt. Je zit in de schuldsanering, en je bent afhankelijk van jullie wekelijks toelage en van de voedselbank. Het is voor jou moeilijk te verteren dat jullie nabije toekomst daarvoor wordt bepaald, dat begrijp ik heel goed. Maar nu wil ik het hebben over wat het voor de kinderen betekent. Lonny, wil jij ons vertellen hoe je deze verandering ondergaat?’

‘Nou, dat kan ik je wel vertellen,’ stooft Karen op. ‘Ze is het ontevredenste kind dat er bestaat, en dat is Sam ook. Bovendien zijn ze ook nog eens hondsbrutaal.’

Lisette zuchtte. ‘Karen, kun je voor één keer eens gewoon naar je kinderen luisteren? Zij hebben hier niet om gevraagd en hebben er geen enkele schuld aan. Lonny, lieverd, kom maar met je verhaal.’

Aan de andere kant van de tafel werd verontwaardigd gesnoeven, en niet alleen door Karen.

‘Ik vind het heel erg,’ begon Lonny. ‘Ik moet kleren aantrekken uit een armoezaak, en dat wil ik niet. Alle kinderen op school lopen er modern en leuk bij, en ik niet. Daarom blijf ik mijn oude kleren dragen tot ze uit elkaar vallen. Het eten vind ik ook vies, alle lekkere dingen die we altijd aten zijn verdwenen, samen met al onze mooie spullen. Ma is constant chagrijnig, ze loopt altijd op me te vitten, dus... ik baal als een stekker. En dat allemaal doordat onze lieve vader dacht dat de hele wereld van hem was, en ons liet stikken.’

‘Dat is niet waar, Lonny,’ reageerde Karen boos. ‘Je vader hield verschrikkelijk veel van jullie, en dat weet je ook wel.’

Jullie konden alles krijgen wat je maar wilde. Ben je dat soms vergeten, ondankbaar kind?’

Lonny keek om zich heen alsof ze wat zocht. ‘Stom, ma, ik zie niets meer van wat we gekregen hebben, jij wel, Sam?’

‘Nee,’ zei Sam grof, ‘ik zie lege plekken, zowel in de huiskamer als in onze kamers. Ik ben het voor deze keer helemaal eens met mijn zus. Dat pa er het geld doorheen draaide is al erg genoeg, maar dat daardoor al onze spullen verkocht moesten worden is veel erger. Onze tv, computer, en al onze games, alles weg! Dat ma haar spullen weg zijn vind ik niet erg, zij had moeten weten hoe pa leefde.’

Het viel Lisette op hoe wijs de kinderen alles verwoordden. Bovendien kon ze hun het commentaar dat ze leverden niet kwalijk nemen. Je moet kinderen die nergens schuld aan hebben niet hun liefste speeltjes afpakken, al hadden die nog zo veel geld gekost.

‘Waarom is dat eigenlijk zo gegaan?’ vroeg Lisette toen aan Karen. ‘Wat leverde het op? Weinig, lijkt mij!’

Karen haalde haar schouders op. ‘Ze waren niet betaald, ik weet niet hoe Jobbe er aankwam. Het waren aardige bedragen en nergens was er een afschrijving van te vinden. Hoe ze erachter zijn gekomen, weet ik niet.’

‘Misschien ook wel beter,’ zei Bep, die nu pas de ware toedracht hoorde. ‘Als je ervan geweten had, was het een aardig probleem voor je geworden, ben ik bang.’

‘Oké.’ Lisette nam de draad weer op. ‘Maar wat kunnen we doen om de kinderen weer een beetje gelukkiger te laten zijn? Lonny en Sam kunnen hun onvrede verwoorden, maar dat kan de kleine Tommie niet, en die is nog ongelukkiger dan de andere twee.’ Lisette keek het kringetje rond.

‘Ja, hij is heel stil, hij heeft wanneer jullie ruziemaken, en heeft een brok in zijn keel. Iedere ochtend heeft hij problemen met het doorslikken van zijn brood en melk. Bovendien plast hij in zijn broek voor ik hem naar school breng. Let jij er wel eens op wat er door je kinderen heen gaat?’ Bep keek naar het verwonderde gezicht van haar dochter.

‘Hoe moet ik dat weten als jij niets vertelt?’ klonk het verdedigend.

‘Nou, ik neem aan dat het ’s avonds niet veel anders is. Hoe is hij met het naar bed gaan, is hij dan een tevreden ventje dat voorgelezen wordt, en lekker door zijn mama wordt ingestopt?’ Beps toon was op het hatelijke af.

Maar Lisette begreep dat ondanks het vaak botte gedrag van haar vriendin, ze wel degelijk zag wat er omging in de kinderen, en daar op haar manier verdriet van had. ‘Ik denk dat we beter kunnen ophouden met verwijten maken. De kinderen hebben hun woordje gedaan, en het is aan Karen wat ze daarmee doet.’

‘Ik kan helaas niet toveren. We moeten de tering naar de nering zetten, en dat geldt ook voor de kinderen,’ zei Karen ongeduldig. ‘Ik kan daar niets aan veranderen, punt uit!’

‘Nee, dat snappen we zo langzamerhand ook wel,’ schoot Lonny uit haar slof, ‘maar je zou eens wat gezelliger kunnen zijn en wat aandacht voor ons hebben, in plaats van de zielige weduwe uit te hangen.’

‘Lonny, zo kan die wel weer, het heeft geen zin zo’n grote mond op te zetten,’ zei Bep, toch wel geschrokken door de haat die het kind uitstraalde naar haar moeder.

Schokschouderend schoof het kind haar stoel achteruit en ze rende naar de kamer, waar ze in tranen uitbarstte. Bep liep naar Lonny toe, ging naast haar zitten en sloeg haar armen om haar heen.

‘Het is echt waar, oma Bep,’ snikte Lonny. ‘Ma snauwt de hele dag, geen vriendelijk woord kan eraf. En als we ’s avonds na het eten naar onze kamer willen, moeten we verplicht beneden blijven om haar gezelschap te houden. Dan zitten we als houten klazen naast haar op de bank naar een stomme soap te kijken. Om halfnegen laat ze ons naar boven gaan. Ze zegt ons niet eens meer welterusten.’ Lonny veegde met een woest gebaar haar tranen weg.

‘Kom, wijfie, we gaan eens kijken wat we daar met z’n allen aan kunnen doen.’ Bep trok haar weerspannige kleindochter van de bank, en met haar arm om de smalle schoudertjes gesla-

gen liep ze met Lonny de keuken weer in, waar de anderen wrokkig voor zich uit keken.

Lisette gaf Lonny een warme glimlach en raakte even haar nog vochtige wang aan.

‘Ik denk dat jullie nu wel naar boven kunnen gaan, jongens. Ik maak nog een beker chocolademelk en die kun je meenemen naar je kamer. Praat er samen even over na en ga dan slapen. Jullie kunnen op me rekenen als dat nodig blijkt te zijn.’ Lisette gaf hun een hartelijke kus.

Tien minuten later klommen Sam en Lonny de onbeklede houten trap op naar hun slaapkamers. In Sams kamer gingen ze op bed zitten en bliezen eendrachtig in de hete chocomelk.

‘Wat denk jij?’ vroeg Sam en hij nam voorzichtig een slokje.

‘Ik denk dat er niets zal veranderen. Ik wilde dat ik bij tante Lisette mocht wonen,’ zei Lonny toen bedachtzaam. ‘Ik haat dit ouwe huis met zijn altijd mufte lucht, bah!’

‘Toch is het voor mam ook niet gemakkelijk,’ nam Sam het voor zijn moeder op. ‘Zij kon toch niet weten dat pa er zo’n zootje van had gemaakt. Zij is dit leven evenmin gewend, bij oma Bep is het veel mooier en gezelliger. Oma Bep geniet van haar geld, dat kun je wel zien aan alles.’

‘Ja, gaf ze er maar wat van aan ons. Ik vind het geen lieve oma, ze is een kat en heeft net zo goed van alles op ons aan te merken. Geef mij tante Lisette maar, die is echt gezellig en doet altijd leuke dingen als we bij haar zijn.’ Lonny was duidelijk gecharmeerd van de vriendin van oma Bep.

Beneden bleef het even stil nadat de kinderen naar boven waren gegaan. Karen had de fles wijn opengemaakt die Lisette had meegebracht en schonk de glazen vol.

‘Nou, proost dan maar!’ Onhandig tikte Karen de glazen wat hard aan, zodat de wijn er bij haar overheen gutste. ‘Shit, dat is zonde, zo vaak krijg ik tegenwoordig niet de gelegenheid om wijn te drinken.’

‘Ach, je smaakpapillen zullen zich vast nog wel herinneren hoe het smaakt, je hebt er genoeg van op!’ spotte Bep. Ze zette haar glas weer op tafel en keek naar haar dochter, die haar een

nijdige blik toewierp.

‘Waarom zijn jullie altijd zo geprikkeld tegen elkaar?’ vroeg Lisette enigszins verwonderd. ‘Maar goed, laten we verdergaan met het onderwerp. Wat kunnen we veranderen voor de kinderen zodat ze zich wat gelukkiger voelen? Lonny klaagt over het eten, wat bedoelt ze daarmee? Vroeger kookte je altijd met veel animo, toch?’

‘Ja, maar wat moet je met zo’n karig rantsoen? De lust vergaat je daardoor. Ik geneer me rot als ik bij de voedselbank mijn tas ophaal, ik denk erover om dat voortaan maar te laten schieten. Door de crisis krijgen ze niet veel aanvoer meer. De ene week is het wat beter dan de andere week, maar dan nog vind ik het niks.’

‘Oké, ik kan me voorstellen dat je het vervelend vindt, dat zullen die andere mensen ook wel vinden, neem ik aan. Wat zit er deze week in?’ vroeg Lisette die de gène waar Karen mee kampte wel kon begrijpen.

‘Ik heb de tas nog niet uitgepakt. Hij staat in de gang, ik haal hem wel even.’ Karen besloot zich wat vriendelijker op te stellen. Lisette, en ook haar moeder, hadden het beste met haar voor, en hen tegen zich in het harnas te jagen gaf ook geen oplossing. Ze had hen allebei nodig in haar woelige leven, waarin ze zelf nog steeds worstelde met alle veranderingen.

Karen zette de gehate tas op tafel en kiepte hem om. Een paar tomaten rolden op de grond waar er een uiteenspatte. ‘Tikkeltje overrijp,’ zei ze wrang en ze liep naar de keuken om een doekje te halen.

Lisette keek met een veelbetekenende blik naar Bep, die een grijnzende grimas trok en toen gelaten haar schouders optrok. Ze stond op en ordende de inhoud van de tas. Het was niet echt een feestelijk gezicht: een krop sla die er al redelijk verlept uitzag, een komkommer, wat tomaten, een doosje met zes eieren die iets over de datum waren, twee broden en twee pakken macaroni. Ze krabde zich even vertwijfeld achter haar oren en ging zitten.

‘Fantastisch hè?’ Karen kwam de kamer weer in. Ondanks

haar voornemen zich anders op te stellen voelde ze weer de bekende woede in zich opkomen.

‘Het is geen driesterreninhoud, maar wat verwacht je dan?’ Bep deed de spullen weer in de tas en bracht die naar de keukens.

‘Het is toch een paar dagen eten, of je het nu leuk vindt of niet. Het voornaamste is wat je ermee doet. Je kunt goed koken, dus waarom maak je je er met een jantje-van-leiden van af? Het wordt hoog tijd dat je jezelf herpakt, Karen. Je kunt boos blijven en je eigen leven en dat van de kinderen verpesten, of je kunt je schouders eronder zetten en straks trots zijn op je inzet. Je hebt altijd een keus, Karen.’ Lisette streek even over de arm van Karen die haar tranen nauwelijks kon bedwingen. ‘Het bedrag dat je wekelijks kunt besteden is niet veel, akkoord, maar het is nu ook weer niet zo weinig dat je er niets mee kunt doen. Wat je uitspaart met je tas boodschappen kun je aan iets extra’s voor de kinderen besteden. Al is het nog zo weinig, het gaat om het gebaar iets aan de kinderen te geven, hun weer een gevoel van verrassing te laten ervaren. Hun moeder doet haar best voor hen, ze zullen het daarom des te meer waarderen. Laat hen met je mee denken en verzinnen wat je zult koken. Laat hen je helpen, doe het met elkaar en betrek ook Tommie erbij.’ Lisette keek om zich heen, ze zag de inrichting van de kamer. ‘Je hebt spullen uit de kringloopwinkel gekocht van het bedrag dat je daarvoor toegewezen kreeg, Karen, je hebt getoond dat je smaak hebt. Maar het is neergepoot. Er spreekt uit de manier waarop je het ingericht hebt alleen maar boosheid, geen fantasie, liefde of wat dan ook. Ga samen met Lonny kijken wat je daaraan kunt veranderen.’

‘Lonny schaamt zich voor de rotzooi, zoals zij het noemt. Ze durft niet eens een schoolvriendinnetje mee hiernaartoe te nemen. Hetzelfde met haar kleding. Ze heeft fantasie, dat moet ik toegeven, ze draagt haar oude kleding zodanig dat het niet opvalt dat ze eruit groeit. Ze lost het op met maillots, ceintuurs en dergelijke. Lonny zou het liefst bij jou wonen, Lisette, ze wrijft het meer dan eens onder mijn neus,’ zei Karen gemelijk.

‘Dat is waar.’ Bep keek misprijzend naar haar dochter alsof het haar schuld was. ‘Lonny is een kleine opportunist. Ze heeft ook brutaalweg een paar keer aan mij gevraagd waarom ik hun geen geld gaf voor speeltjes en nieuwe kleren, ik had volgens haar toch genoeg.’

Karen schrok. Zo veel brutaliteit had ze niet van Lonny verwacht. Toch had haar dochter niet helemaal ongelijk. Zelf vroeg ze zich ook geregeld af waarom haar moeder nooit eens bijsprong en haar een extraatje gaf als het een week nauwelijks lukte haar hoofd boven water te houden. Haar moeder had een ruim inkomen, en ze ontving iedere maand een leuk bedrag van haar ex-man. Die kon zich dat heel goed permitteren, ondanks dat hij er een tweede gezin op na hield. Nee, op geen enkele manier stonden ze haar bij, noch haar vader, noch haar moeder, ze moest het zelf maar uitzoeken.

‘Wat zit jij voor lelijks uit te broeden?’ lachte Lisette ondeugend. Ze kon de onvrede van Karens gezicht aflezen, en het was niet moeilijk te raden wat er in haar omging op dit moment. De appel viel niet ver van de boom wat het verwachtingspatroon van moeder en dochter aanging.

‘Excuses voor het brutale gedrag van mijn dochter,’ zei Karen kortaf tegen haar moeder, ‘maar helemaal ongelijk heeft ze niet. Je kunt wel stug blijven volhouden dat het mijn eigen schuld allemaal is, maar jij hebt wel makkelijk praten, vind je niet? Jij wordt al die jaren door pa onderhouden terwijl jij het was die de scheiding aanvraag. Oké, hij had een ander, maar dan toch... Bovendien had je zelf ook een aardig inkomen. Jij bent gescheiden en ik ben weduwe. Wat is het verschil? Alleen is alleen. En bovendien waren Loeki en ik het huis al uit toen jullie scheidden, maar ik zit met drie jonge kinderen.’

‘Ik ben niet van plan jullie te onderhouden omdat die lapzwanen van een Jobbe je berooid heeft achtergelaten. Je maakt mij niet wijs dat je niet wist wat er gaande was, je hebt er stomweg je ogen voor gesloten.’ Met een nijdig gebaar stond Bep op om naar het toilet te gaan. Waar haalde Karen de brutaliteit vandaan om haar op haar inkomen aan te spreken? Ze waste

haar handen aan het fonteintje en keek in het spiegeltje dat erboven hing. Haar handen afdrogend bleef ze even naar zichzelf kijken. Voor het eerst viel haar de hardheid in haar gezicht op en de stekende blik in haar ogen. Had ze echt zo'n hekel aan haar dochter dat ze dit aan alle kanten uitstraalde...

Ze beet op haar lip en deed de deur van het toilet bedachtzaam achter zich dicht. Als haar dochter haar tegenzin tegen haar en in haar gezin steeds moest ervaren, dan kon ze wel begrijpen waarom Karen zo reageerde. Lisette had gelijk, zo zou ze nooit op Loeki hebben gereageerd als die in eenzelfde situatie terecht was gekomen. Waarom had ze zo'n hekel aan Karen en haar gezin? Alleen voor Tommie voelde ze genegenheid, ze zou graag het kind alle ellende willen besparen.

Bep ging de kamer weer in. 'Ik denk dat er genoeg is gezegd, we moeten dit alles laten bezinken en er niet over door blijven zeuren. Jij hebt Karen wat handvatten aangereikt, Lisette, en verder is het aan haar.'

'Ik zit erbij, hoor, geliefde moeder, en zoals altijd heb jij het laatste woord.' Met een woest gebaar zette Karen de kopjes en glazen op een blad en bracht het naar de keuken.

'O ja,' Bep stak nog even haar hoofd om de deur, 'bespreek met je vriendinnen of ze het oppassen voor een deel voor hun rekening willen nemen. Ik wil je wel helpen als het nodig is, maar niet meer verplicht worden om het iedere dag op me te nemen. Mijn tijd om voor kinderen te moeten thuisblijven is al een tijdje voorbij. Niet alleen Lonny geneert zich om vriendinnen uit te nodigen, jij geneert je net zo goed.' Met die woorden liep ze de trap af naar Lisette, die buiten op haar stond te wachten.

'Ik bewonder je houding niet, Bep, dat begrijp je wel. Je stelt je keihard op zonder ook maar het geringste begrip te tonen.'

Bep zei er niets op. Ze stapte naast Lisette in de auto en in stilte reden ze naar haar huis. Daar opende ze het portier en stapte uit. 'Ik hoor je nog wel!'

Lisette gaf er geen antwoord op en reed weg.

Met een onvoldaan gevoel hing Bep haar jas op en ze deed

overal het licht aan. In haar moderne keuken, waar ze van alle gemakken voorzien was, maakte ze een beker thee voor zichzelf. Het bood een schrijnend verschil met de keuken van haar dochter. Hoewel de keuken van Karen wel ruim was, ontbrak er elke vorm van gemak en luxe. Er stond een tafel met zes stoelen, allemaal van de kringloopwinkel of Marktplaats, een koelkast van twijfelachtige ouderdom, en wat plastic kratjes waar flessen en groenten in opgeborgen werden. En toch had Lisette gelijk, al de spullen die Karin daarvandaan had waren niet lelijk, ze waren niet nieuw, maar daar was alles mee gezegd. Ze kon daar, als ze haar best ervoor deed, heus wel wat aardigs van maken. Karen zag het als een vernedering haar aangedaan, en dat kon Bep zich ook wel voorstellen. Je zult maar van een leuk en zorgeloos leven terechtkomen in een uitzichtloos bestaan. Zeker drie jaar zou het duren eer er van vooruitgang sprake kon zijn. Dat leek niet zo erg lang, maar dat was het in Karens ogen natuurlijk wel. Drie jaar geen eigen te besteden geld, niets extra's mogen houden voor haarzelf of voor de kinderen, het was hard, heel hard. Maar duizenden mensen was hetzelfde lot beschoren, zeker in deze roerige crisistijd. Mensen verloren hun baan, konden de hypotheek niet meer betalen, moesten uit hun huis en bleven met een enorme restschuld zitten. Of mensen werden uit hun huis gezet en moesten maar zien waar ze terechtkwamen. Het was eigenlijk te bizar voor woorden, want voor de meesten gebeurde het buiten hun schuld. De regering en de banken waren er debet aan, en Jan met de pet moest de rekening ervan betalen.

De volgende dag probeerde Karen het ontbijtgebeuren wat gezelliger te maken. Ze had eieren gekookt en brood geroosterd. Het brood van de voedselbank was eigenlijk alleen maar geschikt om te roosteren. Om zeven uur riep ze de kinderen en haalde ze Tommie uit zijn bed. Verschrikt sloeg het kind zijn ogen op. Hij was niet gewend om door zijn moeder uit bed gehaald te worden, maar door oma Bep.

Karen beet op haar lip. Was het kereltje bang voor haar? Nee

toch! Ze nam hem mee naar beneden en waste in de keuken even zijn handjes. ‘Ga maar vast aan tafel zitten, jochie, mama maakt een beker melk voor je warm.’ Dat Tommie zijn brood niet weg kreeg, evenmin als zijn melk, had haar pijn gedaan. Ze had de kinderen verwaarloosd, oké. Bep en Lisette hadden gelijk gehad met hun commentaar, al was het van Lisette beter te accepteren dan van haar moeder. Daar kwam bij dat het evengoed aan de kinderen lag, die waren vaak onmogelijk, en vooral Lonny kon haar het bloed onder de nagels vandaan halen.

Lonny en Sam kwamen slaperig naar beneden en keken verbaasd naar de gedekte ontbijttafel.

‘Moet je niet werken?’ vroeg Sam, de slaap uit zijn ogen wrijvend.

‘Nee,’ antwoordde Karen, ‘ik heb vrij genomen. Oma Bep kon vandaag niet komen. En ik wil met jullie een nieuwe start maken, tenminste, als jullie een beetje willen meewerken.’

‘Hm,’ mompelde Lonny, ‘eerst zien en dan geloven.’ Ze schoof aan tafel zonder haar moeder aan te kijken.

Karen had uiteraard wel gehoord wat ze zei, maar ze reageerde er wijselijk niet op. Ze schonk thee in, smeerde een boterham met jam en sneed die in kleine stukjes voor Tommie. ‘Eet maar lekker op, lieverd, mama brengt je straks naar school en komt je ook weer ophalen. Het is woensdag, misschien kunnen we wat leuks gaan doen.’ Ze schoof zijn stoel wat dichterbij de tafel en ging zelf naast hem zitten. ‘Zijn jullie wel echt wakker?’ vroeg ze aan de andere twee kinderen. Ze zaten stug voor zich uit te kijken met hun ellebogen provocerend op tafel. Ze wisten dat Karen daar gewoonlijk wat van zei, maar ze hield zich blijkbaar in voor Tommie.

Lonny en Sam hadden hun ei leeg gelepeld en keken wat er nog meer op tafel stond, behalve de eeuwige pot jam.

‘Mam, heb je geen kaas? Je weet dat ik geen jam lust.’ Lonny stond op en opende de koelkast, maar Karen was haar voor. ‘Je had je ei ook op brood kunnen doen,’ zei ze rustig, ‘en bovendien lust je wel jam, daar merk ik namelijk ’s middags niets van.’

‘Nou, en ik lust het niet ’s morgens, dat weet je echt wel,’ klonk het brutaal, maar Lonny ging toch maar weer aan tafel zitten. ‘Dan wil ik een boterham met banaan,’ dramde ze verder en ze greep vliegensvlug een banaan en griste er de schil vanaf. Karen griste hem even vlug uit haar handen en brak de banaan doormidden. Ze gaf de andere helft aan Sam, die alles met een grote grijns op zijn gezicht gadesloeg. Als zijn moeder nu dacht dat met een ei en haar aanwezigheid alles opgelost zou zijn, had ze het goed mis. Hij en Lonny hadden gisteren nog lang met elkaar gesproken over wat er ging gebeuren, en ze hadden besloten niet zomaar toe te geven.

Sam at doodgemoedereerd de halve banaan op en besmeerde toen zijn boterham rijkelijk met jam. Karen klemde haar kaken op elkaar en beheerste zich met moeite. Oké, als ze het zo wilden spelen, best!

Ja, best, dacht ze even later toen ze Tommie naar school bracht, maar hoe moest ze die twee aanpakken? Ze hadden kennelijk een pact gesloten om haar niet tegemoet te komen, ze zou er een harde dobber aan krijgen, dat was duidelijk. Voorlopig zou ze zich maar bezighouden met het veranderen van de huiskamer. Maar eerst een kop koffie om stoom af te blazen, en dan bedenken wat ze met de kamer wilde doen. Ook de keuken was wel aan een verandering toe, dat was evengoed een ziellose ruimte, terwijl ze blij moest zijn dat het een woonkeuken was. Zo leek haar huiskamer, zonder eettafel, groter te zijn.

Even dacht ze aan de dubieuze raad van haar moeder om weer contact te zoeken met haar vriendinnen. Dubieus was het, omdat het een hatelijke sneer inhield. Ze schaamde zich voor haar vriendinnen, en dat was inderdaad zo. Ze kon Lonny wel begrijpen, al vond ze dat het voor een kind niet zo veel moest uitmaken. Haar kamertje boven was niet ongezellig, vond ze. Maar ja, Lonny dacht er kennelijk anders over. Wat kon dat kind toch hatelijk doen, ze leek echt op haar oma!

Zou ze de moed op kunnen brengen om Suus te bellen? Suus was haar beste vriendin, en voorheen bespraken ze alles wat er

in hun leven plaatsvond. Suus had geen kinderen, maar was altijd een leuke tante geweest voor die van Karen. Ze was vooral gek op Tommie, maar dat was eigenlijk iedereen. Karen nam zich voor zo veel mogelijk tijd aan de kleine jongen te besteden. Ze was echt ontdaan geweest om het verhaal van haar moeder dat het kind, voor hij naar school ging, iedere morgen in zijn broek plaste, en dat hij ook zijn eten niet kon doorslikken. Het was zo'n gevoelig kereltje.

Na de koffie keek Karen in haar portemonnee wat ze die week nog te besteden had. Ze wilde een bloemetje kopen, maar dat zat er niet meer in, dus haalde ze een klein beursje uit het ritsvak van haar tas tevoorschijn. Het geld van de fooienpot ging iedere maand naar een van de kapsters, en deze maand had zij het gekregen. Het was niet veel, maar het kon net iets extra's als een bloemetje betekenen. Ze hield een briefje van tien euro in haar handen.

Het was eind september, maar het weer was nog prachtig. Ze fietste op haar gemak naar de winkels, en bij de supermarkt vond ze twee bossen gekleurde rozen voor vijf euro. De andere vijf bewaarde ze nog even. Snel fietste ze terug. Ze zette haar fiets in de gang. Het was een armoedig gezicht, maar liever armoedig dan dat haar fiets werd gestolen. Voorheen reed ze overal in haar kleine Kia naartoe, maar dat was helaas verleden tijd. Deze fiets had bij haar moeder in de schuur gestaan, het was een betrouwbaar karretje, al was het niet meer zo jong. Het beroerde van een faillissement was dat alles in huis moest blijven en geveild werd. Na de verkoop had ze een bedrag toegewezen gekregen zodat ze wat spullen bij de kringloop kon kopen. Ze had er haar best op gedaan, en wat ze niet daarvan haalde kocht ze via Marktplaats. Het geld was op, maar het zag er toch wel aardig uit, alleen, het miste de sfeer die Karen gewoonlijk in haar huis kon brengen. Lisette had de spullen voor haar opgehaald, en nog wat overtollige meubels van zolder aan haar gegeven. Zonder Lisette was het helemaal hopeloos geweest. Karen was haar enorm dankbaar voor al haar hulp. Ook mentaal had ze veel steun aan haar gehad, in

tegenstelling tot haar moeder, die alleen maar kon zeggen dat het haar eigen schuld was.

Na een kopje thee gedronken te hebben wierp ze zich op het veranderen van de huiskamer. Het schattige, ietwat beschadigde buikkastje kreeg een plaatsje tussen de hoge ramen, terwijl het theemeubeltje tussen de inbouwkasten kwam te staan. De rozen werden in twee vazen gezet, een vaas op de salontafel en een vaas op het buikkastje. Het gaf de kamer gelijk een zonnig aanzien. Na een stevige stof- en stofzuigbeurt keek Karen tevreden haar kamer rond. Ze verzette nog even de bank en de twee rotanstoelen zodat ze wat speelser stonden, en vond het toen voor vandaag genoeg geweest. Ze ging naar boven om zich wat op te frissen. Ze keek in de spiegel boven de wastafel. Een kam door haar donkere, korte krullen en een beetje lippenstift gaven haar dat beetje zelfvertrouwen dat ze zo hard nodig had. Ze was vijfendertig, lang en slank, en had de grijze ogen die haar oudste zoon ook had. Alleen waren er bij haar donkere randjes om de pupillen. Ze had zichzelf altijd een knappe vrouw gevonden, maar daar was niet zo veel meer van over, dacht ze somber.

Het was inmiddels tijd om Tommie uit school te halen, en snel trok ze een vest aan en haalde haar fiets uit de gang.

‘Fijn dat u zelf Tommie op komt halen, ik zie u zo weinig,’ zei zijn juffrouw met een beroepsmatige glimlach.

‘Tja, ik werk tot vijf uur, dan wordt het een beetje moeilijk, nietwaar?’ antwoordde Karen een tikje scherp.

‘O, ik bedoel er niets mee, hoor!’ haastte de vrouw zich te zeggen. ‘Maar ik zou graag een keertje een afspraak met u maken om over Tommie te praten. Ik praat natuurlijk geregeld met zijn oma, maar dat is toch niet hetzelfde.’

‘Ik ben morgen nog vrij, dus heb ik wel even tijd om met u te praten. Kom, Tommie, we gaan gauw naar huis, want Sam en Lonny komen ook zo.’ Ze zette het kereltje in zijn stoeltje en stapte op de fiets, nagekeken door een boze juffrouw.

Wat een onmogelijk mens was die moeder van Tommie, dacht ze verongelijkt, ze had haar nooit gemogen. Arrogant, dat

was ze! Nou moest ze noodgedwongen een toontje lager zingen en dat was maar goed ook. Met samengeknepen lippen deed de juffrouw de deur achter zich dicht.

Louise d'Anjou

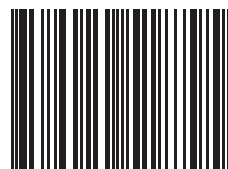
Voor geluk moet je openstaan

Na de dood van haar man Jobbe blijft Karen alleen achter met haar drie kinderen. Naast het verdriet dat ze moet verwerken, is er ook een enorme schuld die op haar schouders drukt. Als gezin hebben ze altijd in weelde geleefd en Karen vroeg zich nooit af waar het geld vandaan kwam. Nu krijgt ze daarvoor de rekening gepresenteerd. Dat heeft grote gevolgen voor het jonge gezin. Haar kinderen kunnen niet bevatten waarom ze ineens van zo weinig geld moeten leven, en Karen kan dat eigenlijk ook niet uitleggen. Het enige wat ze kan is de eindjes aan elkaar knopen – al gaat dat soms ook met grote moeite.

Louise d'Anjou schrijft al jaren heerlijke familieromans met eigentijdse thema's. Eerder verschenen van haar hand onder meer *De roep van de koekoek* en *Vriendschapsbanden*.

ISBN 978 90 205 1879 5 NUR 344

9 789020 518795

www.uitgeverijwestfriesland.nl